

Algılanan Aile İşlevselliği Ölçeği'nin (AAİÖ) Geliştirilmesi: Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi

Development of The Perceived Family Functioning Scale (PFFS):
Investigation of Its Psychometric Properties

Nilüfer Özabacı^{ID}, Serdar Körük^{ID}

Öz. Bu çalışmanın amacı Türk kültürü bağlamında aile işlevselliğini ölçmeyi amaçlayan Algılanan Aile İşlevselliği Ölçeği'nin (AAİÖ) geliştirilmesidir. Araştırmanın çalışma grubu 180'i kadın, 75'i erkek olmak üzere toplam 255 yetişkin katılımcıdan oluşmuştur. Yürütülen açımlayıcı faktör analizi sonucunda 32 maddelik ve dört alt faktörde ölçüm yapan nihai ölçeğe ulaşılmıştır. Faktörler sırasıyla aile içi iletişim ve olumlu duygulanım, çatışmalar ve olumsuz duygular, kurallar ve sınırlar olarak adlandırılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Dört alt faktörün güvenilirlik katsayılarının .60 ile .97 arasında değerler aldığı görülmüştür. Ölçüt geçerliğinin belirlenmesinde Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) ve Covid-19 Korkusu Ölçeği ile olan korelasyonlar incelenmiştir. Korelasyonlar AAİÖ'nün ölçüt geçerliğine sahip olduğunu göstermiştir. Araştırma sonucunda Algılanan Aile İşlevselliği Ölçeği'nin akademik ve saha çalışmalarında kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçme ve veri toplama aracı olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular alan yazın çerçevesinde tartışılmış ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler. Aile işlevselliği, ölçek geliştirme, aile

Abstract. The aim of this study is to develop The Perceived Family Functioning Scale (PFFS), which aims to measure family functionality in the context of Turkish culture. The study group of the research consisted of a total of 255 adult participants, 180 female and 75 males. As a result of the exploratory factor analysis, the final scale measuring 32 items and four sub-dimensions was reached. Factors were named as intra-familial communication and positive affect, conflicts and negative emotions, rules, and boundaries. Internal consistency coefficient was calculated for the reliability of the scale. It was found that the reliability coefficients of the four sub-factors ranged between .60 and .97. Correlations with the Family Assessment Device (FAD) and the Fear of Covid-19 Scale were examined in determining the criterion validity. The correlations showed that the PFFS had criterion validity. As a result of the research, it was determined that The Perceived Family Functioning Scale is a valid and reliable measurement tool that can be used in academic and applied studies. The findings were discussed within the framework of the literature and various suggestions were made.

Keywords. Family functioning, scale development, family

Nilüfer Özabacı

Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İstanbul, Türkiye
e-mail: niluferozabaci@hotmail.com

Serdar Körük

Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İstanbul, Türkiye
e-mail: serdar.koruk@yeditepe.edu.tr

Geliş/Received: 20.08.2021/August, 20, 2021
Düzeltilme/Revision: 30.12.2021/December, 30, 2021
Kabul/Accepted: 31.12.2021/December, 31, 2021

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği
Turkish Psychological Counseling and Guidance Association

Bir sistem olarak ele alındığında, ailenin, aralarında duygusal bağ bulunan, ortak bir geçmişe sahip olan ve birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için çaba gösteren bireylerden oluşan üst bir yapı olduğu kabul edilmektedir (Sabatelli & Bartle, 2003). Sistem kuramı bağlamında, aile üyeleri arasındaki etkileşimler ailenin kendi içindeki ve çevresiyle uyumu açısından büyük önem taşımaktadır. İçsel ve dışsal taleplerini karşılayabilen, temel ve gelişimsel görevlerini yerine getirebilen ve aile dengesini sağlayabilen aileler sağlıklı ve işlevsel aileler olarak görülmektedir (Epstein, Baldwin & Bishop, 1983). Gladding'e (2007) göre aile birbirlerine biyolojik ve/veya psikolojik, tarihsel, duygusal veya ekonomik bağlarla bağlanan ve kendilerini bir hanenin parçası olarak gören insanlardan oluşmaktadır. Gladding'in bu tanımı ailenin duygusal işlevlerine de dikkat çekmesi açısından önem taşımaktadır. Her ne kadar aile tanımlarında biyolojik faktör ön plana çıksa da ailenin diğer bir önemli işlevi, aile üyelerinin duygusal ihtiyaçlarına cevap verebilmesidir. Satir'e (2001) göre sağlıklı ailelerde üyelerin öz değeri yüksek olmakla birlikte aile içi iletişim doğrudan, açık, net, belirgin ve dürüsttür. Bu tür ailelerde esnek olan aile içi kurallar ve normlar gelişimsel ve sosyal taleplere göre değişken olmakla beraber ailenin sosyal yapı ile kurduğu bağ açık, yapıcı ve demokratik özellikler taşımaktadır.

Aile işlevleri, aile sistemi tarafından her bir üyenin bireysel gereksinimlerinin ve psiko-sosyal ihtiyaçlarının karşılandığı eylemler ve davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Hallaç & Öz, 2014). Epstein, Baldwin ve Bishop (1983) aile işlevlerini; problem çözme, iletişim, sağlıklı rol dağılımı, duygusal heveslilik, duygusal ilişki, davranış kontrolü ve genel işlevler olarak tanımlamıştır. Olson (1993) aile işlevlerini; aile bağlılığı, yakınlığı, aile uyumu, esnek olma kapasitesi ve hem aile içinde hem de çevrede güçlüklerle ve değişime adaptasyon sağlamak olarak ifade etmiştir. Aile işlevlerini ve aile bireyleri arasındaki etkileşimleri inceleyen önemli bir kuram olan yapısal aile kuramına göre sağlıklı ailelerin en önemli özelliği problemlerin ele alınmasında işlevsel bir yapıya sahip olmalarıdır (Nichols, 2013). Bir evlilikteki her bir partnerin geçmiş yaşantılarından ve köken ailesinden getirdiği değerleri, davranışları, inançları ve ilişki beklentileri bulunmaktadır (Nazlı, 2001). Evliliğe getirilen bu bireysel unsurlar, eğer işlevsellik göstermez ise aile içi etkileşimlerde duygusal bağlanma ve özerklik dengesine zarar vererek aile işlevselliğini düşürmektedir (Vetere, 2001).

Sağlıklı ve sağlıksız ailelerin özelliklerini tespit etmek ve birbirinden ayırabilmek üzere birçok model ya da kuram geliştirilmiştir. Olson (1993) tarafından

geliştirilen Döngüsel Model (Circumplex Model), Kryan, Moore ve Zill (1990) tarafından tanımlanan sağlıklı aile özellikleri bunlardan bazılarıdır. Uluslararası alanyazında en çok göze çarpan aile işlevleri modellerden biri olan McMaster Modeli; Epstein, Bishop ve Levin (1978) tarafından geliştirilmiştir. Bu modelin temeli sistem kuramına dayandırılmıştır. Modelin altı alt faktörüdür. Bunlar; problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepkiler, duygusal katılım ve davranış denetimidir. Aile işlevlerini inceleyen ve bu işlevleri kuramsal olarak açıklayan önemli bir yapısal model olan McMaster Yaklaşımı (Epstein vd., 1978, Epstein vd., 1983, Epstein, Bishop, Ryan, Miller & Keitner, 1993) yaklaşık kırk yıldır ailenin bir sistem olarak işleyişini açıklamak için kullanılmaktadır. Bu model aileyi çeşitli alt sistemlerden oluşan dinamik bir yapı olarak görmektedir (eş, ebeveyn, kardeş vb. alt sistemleri). McMaster Aile İşlevselliği Modeli Sistem Teorisi'nin şu temel varsayımlarına dayanmaktadır (Miller, Ryan, Keitner, Bishop & Epstein, 2000); 1. Ailenin her bir parçası birbiri ile ilişki içindedir, 2. Ailenin herhangi bir parçası, diğer parçalardan bağımsız şekilde anlaşılabilir, 3. Aile işlevselliği, her bir üye ya da alt grubun tek başına basit bir şekilde değerlendirilmesi ile tam olarak anlaşılabilir, 4. Aile yapısı ve düzeni, aile üyelerinin davranışlarını güçlü bir şekilde etkileyen önemli faktörlerdir, 5. Aile içindeki transaksyonel kalıplar, aile üyelerinin davranışlarını önemli ölçüde şekillendirir. Model, aile işlevselliği bağlamında aileleri sınıflandırmamakla beraber (Amado, 2005), klinik bağlamda kullanışlı olan problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme ve davranış kontrolü şeklinde altı aile işlevselliği boyutu tanımlamaktadır (Nadir, 2010). Modelde ifade edilen herhangi bir boyuta, diğerlerinden daha fazla odaklanılmamaktadır ve ailenin karmaşık doğasının bütünüyle anlaşılabilmesi için her boyutun değerlendirmeye alınması gerektiği ifade edilmektedir. Bir boyut olarak tanımlanmasa da fonksiyonel olmayan transaksyonel örüntüler (dysfunctional transactional patterns), aile üyeleri arasında bir ya da daha fazla boyutta ortaya çıkan, işlevsiz aile yapısıyla ilgili genel etkileşim örüntüsü olarak tanımlanmaktadır. Kavramın, aile işlevsizliğinin temel nedeni olmadığı, bununla birlikte bir bütün olarak aile ya da alt sistemler arasındaki kaygının azaltılmasına hizmet ettiği kabul edilmektedir (Miller vd., 2000).

Yürütülen araştırmalar ailenin değerlendirilmesinde genellikle ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkilere odaklanmıştır. Bu doğrultuda geliştirilen ölçekler bulunmaktadır. (Koren, DeChillo & Friesen, 1992). Aile sistemlerini inceleyen araştırmacılar, özellikle "her bir aile üyesinin sahip olduğu düşünceleri ve bakış

açılarını ortaya çıkarmak" değil, aynı zamanda "değişikliği ve terapi etkililiğini değerlendirmek" için aile terapisinin çeşitli aşamalarında uygulanan öz bildirim ölçümlerine odaklanmaktadır (Feizi, Najmi, Salesi, Chorami & Hoveidafar, 2014). Family Functioning Style Scale (FFSS), yaygın olarak kullanılan aile merkezli değerlendirmelerden biridir ve ailelerin güçlü yönlerini, yeteneklerini ve iç ve dış kaynaklarını harekete geçirme ve kriz ve stres zamanlarında ihtiyaçlarını karşılama yetkinlikleri kullanma şekillerini değerlendirmek için geliştirilmiştir (Dunst, Trivette & Deal, 1988).

Kriz zamanlarında bazı öngörülebilir durumlara hazırlıklı olunabilirken bazı beklenilmeyen durumlar karşısında endişe, stres ve panik durumları yaşanabilmektedir (Yanardağ & Selçuk, 2020). Bu travmatik etkilerin bireyin aile yapısı, sınıfsal yapısı, sosyoekonomik durumu, kültürel özellikleri, bireysel özellikleri ve ruhsal altyapısı çerçevesinde değişiklik gösterdiğini ifade edilmektedir. Travmatik bir süreç özelliği taşıyan Covid-19 pademi süreci kimileri için bir kriz, tehdit ve tehlike durumu olarak algılanırken kimileri için ise bir gelişimsel fırsat durumu olarak algılanabilmektedir. Covid-19 pandemisi sonrası süreçte aile konteksi bağlamında ortaya iki durum çıkması muhtemeldir. Birinci durum kriz sonrasında krizden önceki sürecin muhafaza edilerek, aile sisteminin aynı şekilde kaldığı yerden devam edebilmesidir. İkinci durum, kriz sonrasında aile sisteminin süreçten olumsuz olarak etkilenmesidir. Kriz olumsuz, yaralayıcı, travmatik etkiler bırakarak sosyal işlevselliği ciddi şekilde etkileyebilir. Bu çalışma ile pandemi döneminin getirdiği Covid-19 yaşantılarının olumsuzluklarından etkilenme korkusunun aile sisteminin özellikleri üzerine olan etkileri bağlamında, bireylerin aile işlevlerini nasıl algıladıklarını ölçen bir ölçme aracı geliştirilmesi hedeflenmiştir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın çalışma grubu, geliştirilen Algılanan Aile İşlevselliği Ölçeği (AAİÖ) için madde havuzunun oluşturulması, işlem, geçerlik çalışmasında kullanılan veri toplama araçları ve verilerin analizi bölümleri açıklanmıştır.

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma gurubunu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle (Schumacher & McMillan, 2006) belirlenen toplam 255 birey oluşturmuştur. Çalışmaya alınan bireylerin yaş ortalamaları 37.05 (Ss=11.8) olarak belirlenmiştir. Çalışma grubuna ait betimsel istatistikler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Demografik Bilgiler

Değişkenler	N	%	Yaş ort.		
Cinsiyet	Erkek	75	Aylık ort. kazanç (TL) 6573.88	29.4	39.76
	Kadın	180	Aylık ort. kazanç (TL) 5617.21	70.6	35.93
	Toplam	255	Aylık ort. kazanç 5907.64	100	37.05
Medeni durum	Evli	165	Ort. evlilik süresi (yıl) 14.54	64.7	40.33
	Bekar	90		35.3	31.04
	Toplam	255		100	37.05
Romantik bir ilişkiniz var mı? (Bekarlar için)	Evet	50	Ort. ilişki süresi (yıl) 3.01	55	30.86
	Hayır	40		45	31.28
	Toplam	90		100	31.04
Çocuğunuz var mı?	Evet	147	Ort. çocuk sayısı 1.65	57.6	42.65

	Hayır	108	42.4	29.44
	Toplam	255	100	37.05
Öğretim durumunuz	İlkokul	4	1.6	44.25
	Ortaokul	1	0.4	53.00
	Lise	17	6.7	44.12
	Ön lisans	22	8.6	36.36
	Lisans	139	54.5	34.04
	Yüksek lisans	42	16.5	37.86
	Doktora	30	11.8	44.90
	Toplam	255	100	37.05
Covid-19 döneminde çalıştığınız işle ilgili bir iş kaybı/gelir kaybı yaşadınız mı?	Evet	64	25.1	37.48
	Hayır	191	74.9	36.91
	Toplam	255	100	37.05

Madde Havuzunun Oluşturulması

Algılanan Aile İşlevselliği Ölçeği için ilk olarak aile fonksiyonelliği, aile işlevselliği ve aile işlevleri konuları ile ilgili alanyazın gözden geçirilmiştir. Bu gözden geçirme sonucunda 52 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur ve daha sonra taslak ölçek yapılandırılmıştır. Yapılandırılan taslak ölçek 5'li Likert olarak (1-Kesinlikle katılmıyorum, 5-Tamamen katılıyorum) hazırlanmıştır.

Oluşturulan ölçek maddeleri amaca uygunluklarının değerlendirilmesi için evlilik ve aile psikolojik danışmanlığı alanındaki iki alan uzmanına sunulmuştur. Alan uzmanlarının görüşleri alındıktan sonra taslak ölçekler 255 birey (75 erkek, 180 kadın) üzerinde uygulanarak geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

İşlem

Hazırlanan taslak ölçek çevrimiçi platformlara aktarılarak veriler çevrimiçi olarak toplanmıştır. Taslak ölçekler 255 bireye uygulanmış, elde edilen veriler üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçeklerin doldurulmasında gönüllü her bir katılımcıdan bireysel onamlar çevrimiçi olarak alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada geliştirilen AAIÖ'nin ölçüt geçerliğini belirlemek amacıyla Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) ve Covid-19 Korkusu Ölçeği kullanılmıştır.

Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ)

Aile Değerlendirme Ölçeği, Amerika Birleşik Devletleri'nde Brown Üniversitesi ve Buttlar Hastanesi tarafından geliştirilmiştir ve Epstein vd. (1983) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçek Türkçeye Bulut (1990) tarafından uyarlanmıştır. ADÖ yedi alt faktörden ve 4'lü Likert (1=Aynen katılıyorum, 4=Hiç katılmıyorum) olarak biçimlendirilmiş toplam 60 sorudan oluşmaktadır. Alt faktörler şu şekildedir; problem çözme iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel fonksiyonlar.

Ölçeğin uyarlama çalışmasında yapı geçerliliğinin belirlenebilmesi için 25 boşanma sürecindeki ve 25 normal evlilik sürdüren çifte ölçek uygulanmıştır ve sonuçlar her alt faktör için t-testi ile analiz edilmiştir. Tüm alt faktörler anlamlı düzeyde normal evlilik sürdüren çiftlerin lehinde farklılık göstermiştir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayısı alt faktörlerde .38 ile .86 arasında değerler almıştır. Ölçeğin klinik ayırt ediciliğinin belirlenebilmesi için Ankara Üniversitesi Psikiyatri Kliniği'nde 1985-1988 yılları arasında yatarak tedavi görmüş 100 hastanın ailelerine ölçek uygulanmıştır. Tüm alt faktörler anlamlı düzeyde klinik grubun aleyhinde farklılık göstermiştir. ADÖ'nin benzer ölçek geçerliliğinin belirlenebilmesi için evli 25 kişiye ADÖ ve Evlilik Yaşam Ölçeği beraber uygulanmıştır ve ADÖ'nin genel fonksiyonlar alt faktörü Evlilik Yaşam Ölçeği toplam puanı ile korelasyon analizine alınmıştır. Korelasyon katsayısı pozitif ve anlamlı bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 51 üniversite öğrencisine üç hafta ara ile uygulanarak hesaplanmış ve alt faktörlerdeki aralık 62 ile .90 arasında bulunmuştur.

Ölçeğin standardize puanları 1 (sağlıklı) ile 4 (sağsızsız) arasında değişmekte ve her alt faktör için hesaplanan puanlar 4'e yaklaştıkça o faktör açısından

sağlıksızlığın arttığı yorumu yapılmaktadır. Teorik olarak, 2 ayırt edici puan olarak belirlenmiştir. 2'nin altı sağlıklı, 2'nin üzeri ise sağlıksız aile işlevlerini göstermektedir (Bulut, 1990).

Covid-19 Korkusu Ölçeği

Covid-19 Korkusu Ölçeği Ahorsu vd. (2020) tarafından geliştirilmiştir ve Türkçeye Bakioğlu, Korkmaz ve Ercan (2020) tarafından uyarlanmıştır. Yedi maddeden oluşan orijinal ölçek tek faktörden oluşmaktadır ve maddeler için 5'li Likert tipi derecelendirme (1-Kesinlikle katılmıyorum, 5-Kesinlikle katılıyorum) yapılmaktadır. Puan yüksekliği Covid-19'a ilişkin korkuların yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması 996 yetişkin birey üzerinde yürütülmüştür. Yürütülen doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin orijinal yapısının benzer şekilde geçerliğini koruduğu belirlenmiştir (RMSEA = .03; CFI = .99; IFI = .99; GFI = .99; AGFI = .99). Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .88 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde ilk aşamada açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. İkinci aşamada geliştirilen ölçeğin Cronbach alpha iç tutarlık katsayısı hem ölçeğin geneli için hem de her bir faktör için hesaplanmıştır. Son aşamada ise aşamada AAİÖ faktörleri ile ADÖ faktörleri ve Covid-19 Korkusu Ölçeği toplam puanı arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde AAİÖ'nün geçerlik ve güvenirlik çalışmalarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

AAİÖ'ye İlişkin Açımlayıcı Faktör Analizi Bulguları

AAİÖ'ye uygulanan açımlayıcı faktör analizine ilişkin bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. AAIÖ Açımlayıcı Faktör Analizi Bulguları

Maddeler; Aile üyeleri olarak...	Aile içi iletişim ve olumlu duygulanım	Çatışmalar ve olumsuz duygular	Kurallar	Sınırlar
24-Birbirimize hoşgörülü davranırız.	.84			
15-Birbirimizi dinleriz.	.83			
18-Kişisel sorunlarımızı birbirimizle konuşuruz.	.81			
4-Duygularımızı birbirimize rahat bir şekilde ifade edebiliriz.	.80			
27-Yaşadığımız sorunlarla etkili bir şekilde başa çıkabiliriz.	.79			
21-Birbirimizi olduğumuz gibi kabul ederiz.	.79			
2-Birbirimizle zaman geçirmekten keyif alırız.	.79			
26-Birbirimize saygı duyarız.	.78			
23-Sevgimizi birbirimize hissettiririz.	.78			
25-Ailemizde ters giden bir şey olursa bunu düzeltebiliriz.	.78			
19-Aile birliğimize önem veririz.	.74			
16-Birbirimize kızdığımızda bunu ifade edebiliriz.	.74			
20-Birbirimize güveniriz.	.72			
6-İhtiyaç duyduğumuzda birbirimizden destek alırız.	.72			
8-Her türlü kararı ailece birlikte alırız.	.71			
22-Geleceğe umutla yaklaşırız.	.70			
49-Bu ailenin bir üyesi olmaktan çok mutluyum.	.65			

28-Diğer ailelerle ve üyeleriyle iyi ilişkilerimiz vardır.	.56			
42-Günlük sorunlarla başa çıkmakta zorlanınız.		.76		
41-Birbirimizin ihtiyaçlarını umursamayız.		.74		
34-Birbirimize şiddet uyguluyoruz.		.69		
38-Birbirimize yalan söyleriz.		.67		
36-Parasal konular hakkında tartışırız.		.62		
35-Birbirimize yabancı hissediyoruz.		.61		
33-Birlikte yaşamaktan mutsuzuz.		.58		
32-Zor bir yaşamımız var.		.47		
13-Günde en az bir defa birlikte yemek yeriz.			.67	
10-Aile içinde kurallarımız yoktur*** (T)			.66	
44-Aileyle ilgili sorumluluklarımızı yerine getiririz.			.51	
17-Sadece hoşumuza giden şeyler olduğunda birbirimizi dinleriz.*** (T)			.71	
29-Birbirimizin hayatlarına müdahale ederiz.*** (T)			.70	
3-Kasıtlı şekilde birbirimizi sinirlendiririz.*** (T)			.63	
Öz değer	14.78	2.42	1.41	1.16
Açıklanan varyans (%)	46.20	7.56	4.41	3.63
<i>KMO= .96 Barlett Küresellik Testi [$\chi^2 = 5592.567, sd = 496 p < .01$]</i>				

Çalışma grubu üzerinde yapılan istatistikî işlemler Barlett testinin anlamlı olduğunu ve KMO değerinin .96 olduğunu göstermiştir. KMO değerinin ölçek geliştirme çalışmalarında .70'in üzerinde olması beklenmektedir (Kline, 2011). AAIÖ'ye uygulanan açımlayıcı faktör analizi ölçeğin dört faktörlü bir yapıya

sahip olduğunu göstermiştir. İlk aşamada 52 maddelik taslak ölçeğe uygulanan Varimax eksen döndürme işleminin sonucunda madde faktör yükleri .40'ın altında olan maddeler ölçekten çıkarılmıştır. İkinci aşamada bu işlem tekrar edilmiştir ve ek olarak madde faktör yükü bir faktöre yüklenen fakat başka bir faktörle de ilişkili olan (.30 yük farkından daha az olan) dağılan maddeler de ölçekten çıkarılmıştır. Son aşamada 32 maddelik, en küçük öz değeri 1.16, açıkladığı toplam varyans %62 ve en düşük faktör varyansı %3.6 olan nihai ölçeğe ulaşılmıştır (Bkz., Tablo 2.). Faktörler sırası ile *aile içi iletişim ve olumlu duygulanım*, *çatışmalar ve olumsuz duygular*, *kurallar ve sınırlar* olarak isimlendirilmişlerdir. Ölçekten toplam puan alınmamakta olup her bir faktör kendi içinde puanlanmaktadır. Sınırlar alt faktörünün maddeleri ters puanlanmaktadır.

AAİÖ'ye İlişkin Güvenirlik Analizi Bulguları

AAİÖ'ye uygulanan Cronbach alfa güvenirlik analizine ilişkin bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. AAİÖ Güvenirlik Analizi Bulguları

Faktör	Madde sayısı	Cronbach-alfa güvenirlik katsayısı
Aile içi iletişim ve olumlu duygulanım	18	.97
Çatışmalar ve olumsuz duygular	8	.86
Kurallar	3	.60
Sınırlar	3	.61

Tablo 3 incelendiğinde dört alt faktörün güvenirlik katsayıları .60 ile .97 arasında değerler aldığı görülmektedir.

AAİÖ'nün Ölçüt Geçerliliğine İlişkin Bulgular

AAİÖ'nin ölçüt geçerliliği ADÖ ve Covid-19 Korkusu Ölçeği ile arasındaki Pearson korelasyonları temel alınarak incelenmiştir. Ölçekler arasındaki korelasyonlar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. AAİÖ, ADÖ ve Covid-19 Korkusu Ölçeği Arasındaki Korelasyonlar

Faktörler	n	Ort	SS	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Olumlu duygulanım	255	4.23	.81	-											
2. Olumsuz duygulanım	255	1.68	.75	-.63**	-										
3. Kurallar	255	4.23	.81	.49**	-.39**	-									

Algılanan Aile İşlevselliği Ölçeği

4.Sınırlar	255	3.47	1.05	.48**	-.53**	.25**	-					
5.Covid-19 korkusu	255	2.44	.94	.03	.13*	.05	-.15*	-				
6.Problem çözme	255	1.84	.68	-.72**	.59**	-.40**	-.49**	-.01	-			
7.İletişim	255	2.04	.77	-.74**	.56**	-.41**	-.56**	-.05	.77**	-		
8.Roller	255	2.24	.64	-.59**	.48**	-.37**	-.39**	-.01	.61**	.69**	-	
9.Duygusal tepki	255	1.98	.93	-.75**	.59**	-.40**	-.49**	-.07	.72**	.84**	.62**	-

Özabacı ve Körük

10.Gereken ilgi	255	3.86	2.61	-.47**	.44**	-.27**	-.44**	-.03	.38**	.57**	.56**	.55**	-		
11.Davranış kontrolü	255	2.33	.50	-.32**	.39**	-.31**	-.29**	.03	.39**	.47**	.56**	.40**	.37**	-	
12.Genel işlevler	255	1.86	.76	-.79**	.65**	-.43**	-.56**	-.04	.80**	.88**	.73**	.86**	.60**	.51**	-

n=255, *p<.05, **p<.01

Tablo 4 incelendiğinde geliştirilen AAIÖ'nün olumlu faktörleri olan “aile içi iletişim ve olumlu duygulanım, kurallar ve sınırlar” ile ADÖ alt faktörleri arasından beklendik yönde negatif ve yüksek korelasyon katsayıları hesaplanmıştır (ADÖ alt faktörlerindeki puan yüksekliği sağlıksızlaşmaya işaret etmektedir). AAIÖ olumsuz alt faktörü olan “çatışmalar ve olumsuz duygulanım” ile ADÖ alt faktörleri arasında yine beklendik şekilde pozitif ve yüksek korelasyonlar bulunmuştur. Covid-19 Korkusu Ölçeği toplam puanı ile AAIÖ alt faktörleri arasındaki korelasyonlar incelendiğinde ise Covid-19 korkusu “çatışmalar ve olumsuz duygulanım” ile pozitif, “sınırlar” ile de negatif korelasyon göstermiştir. Bu bulgular geliştirilen AAIÖ'nün ölçmeyi amaçladığı unsurlar bakımından ölçüt geçerliğine sahip olduğunu göstermektedir.

TARTIŞMA

Bu araştırmanın bulguları aile işlevselliğini dört alt faktörde ölçen Algılanan Aile İşlevselliği ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymuştur. Bu alt faktörler aile içi iletişim ve olumlu duygulanım, çatışmalar ve olumsuz duygular, kurallar ve sınırlar olarak isimlendirilmiştir. Ulaşılan alt faktörler yapısal aile yaklaşımı bağlamında açıklanabilir. Yapısal aile yaklaşımı aileyi alt sistemlerden oluşan (eş, kardeş, ebeveyn), kendine ait özgül normları olan, güç, hiyerarşi, sınırlar, koalisyon ve rol dağılımı gibi kavramlar üzerinde temellenen ve kendi içerisinde belli bir düzene sahip bir yapı olarak tanımlamaktadır ve aile üyeleri arasındaki etkileşim kalıplarına odaklanmaktadır (Minuchin, 1974).

Aile içi iletişim ve olumlu duygulanım alt faktörü incelendiğinde üyelerin birbirlerinin psiko-sosyal ihtiyaçlarını karşıladığı olumlu bir yapıyı tanımladığı görülmektedir. Sabatelli ve Bartle (1995) aileyi bir sistem olarak ele almıştır ve ailenin birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için çaba gösteren bireylerden oluşan üst bir yapı olduğunu ifade etmiştir. Bu ihtiyaçların karşılanması aileyi işlevsel kılmakta ve aile üyelerinin psikolojik sağlığını olumlu yönde desteklemektedir. Çatışmalar ve olumsuz duygular alt faktörü olumsuz bir alt faktördür ve aile sisteminin çatışma çözme konusundaki yetersizliğini, işlevsiz etkileşim kalıplarını ve aile olarak birlikte yaşamaktan duyulan memnuniyetsizliği ifade etmektedir. Problem çözebilmek ve karşılıklı olarak duygusal ilgi gösterebilmek aile sisteminin önemli bileşenlerindedir (Byles vd., 1988; Miller vd., 2000). Ortak bir sorunun çözümüne birlikte çaba harcamak, karşılaşılan zorluklarla birlikte mücadele etmek ve karşılıklı duygusal ilgi göstermek ailenin birlik duygusunu güçlendirmektedir. Bu noktada yaşanan eksiklikler ve güçlükler ailenin bütünlüğünü sarsabilmektedir. Kurallar alt faktörü aile üyelerinin takip ettiği aile ritüellerini, normlarını ve sorumluluklarını tanımlamaktadır. Aile, bir sistem olarak, üyelerinin yaşlarına, gereksinimlerine ve statülerine göre uygun davranış normları ve standartları belirlemek durumundadır (Miller vd., 2000). Aile sisteminin sahip olduğu kurallar, normlar ve ritüeller sistemin devamlılığına ve işleyişine katkı sağlamaktadır. Sınırlar alt faktörü ise aile üyelerinin birbirlerinin kişilerarası sınırlarına olan temasıyla ilgilidir. İşlevsel bir ailede aile alt sistemleri ve aynı alt sistemde bulunan üyeler arasındaki sınırlar belirgindir. Bireyler gerekli durumlarda uygun şekillerde birbirleriyle temas etmektedir. Sınırların aşılması

veya sınırların birbirine hiç temas etmemesi ailenin yapısını olumsuz etkilemektedir.

SONUÇ

Geliştirilen Algılanan Aile İşlevselliği Ölçeği herhangi bir ailenin fonksiyonel yapısını ölçmede alternatif bir ölçme aracı olarak görülebilir. Sahip olduğu dört faktörlü yapısı aileyi farklı alanlarda değerlendirmeye imkân tanımaktadır. Gerek yürütülecek akademik çalışmalarda gerekse aile psikolojik danışmanlığı uygulamalarında geliştirilen ölçeğin kullanılması sürece katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Ahorsu, D. K., Lin, C.-Y., Imani, V., Saffari, M., Griffiths, M. D., & Pakpour, A. H. (2020). The fear of COVID19 scale: development and initial validation. *International Journal of Mental Health and Addiction*, Epub ahead of print. doi:10.1007/s11469-020-00270-8.
- Amado, S. (2005). *Emotional well-being of first year university students: family functioning and attachment styles* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bakioglu, F., Korkmaz, O., & Ercan, H. (2020). Fear of COVID-19 and positivity: Mediating role of intolerance of uncertainty, depression, anxiety, and stress. *International Journal of Mental Health and Addiction*. doi: 10.1007/s11469-020-00331-y
- Bulut, I. (1990). *Aile Değerlendirme Ölçeği*. Ankara: Özgüzel Matbaası.
- Byles, J., Byrne, C., Boyle, M. H., & Offord, D. R. (1988). Ontario child health Study: reliability and validity of the general functioning subscale of the McMaster Family Assessment Device. *Family Process*, 27(1), 97-104. doi: 10.1111/j.1545-5300.1988.00097.x
- Dunst, C. J., Trivette, C. M., & Deal, A. G. (1989). *Enabling and empowering families: Principles and guidelines for practice*. Cambridge, MA: Brookline Books.
- Epstein, N. B., Bishop, D. S., & Levin, S. (1978). The McMaster model of family functioning. *Journal of Marital and Family therapy*, 4(4), 19-31. doi: 10.1111/j.1752-0606.1978.tb00537.x
- Epstein, N. B., Baldwin, L. M., & Bishop, D. S. (1983). The McMaster family assessment device. *Journal of Marital and Family Therapy*, 9(2), 171-180. doi: 10.1111/j.1752-0606.1983.tb01497.x
- Epstein, N. B., Bishop, D. S., Ryan, C., Miller, I., & Keitnor, G., (1993). The McMaster Model: View of healthy family functioning (pp. 138-160). In F. Walsh (ed.), *Normal family processes* (2nd ed.). New York: Guilford Press.
- Feizi, A., Najmi, B., Salesi, A., Chorami, M., & Hoveidafar, R. (2014). Parenting stress among mothers of children with different physical, mental, and psychological problems. *Journal of Research in Medical Sciences*, 19(2), 145-152.

- Gladding, S. T. (2007). *Family therapy: History, theory, and practice* (4th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall
- Hallaç, S., & Öz, F. (2014). Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(2), 142-153. doi: 10.5455/cap.20130625102321
- Kline, R. B. (2011). *An easy guide to factor analysis*. New York: The Guildford Press.
- Koren, P., DeChillo, N., & Friesen, B. (1992). Measuring empowerment in families whose children have emotional disabilities: A brief questionnaire. *Rehabilitation Psychology*, 37, 305–321. doi: 10.1037/h0079106
- Krysan, M., Moore, K. A., & Zill, N. (1990). *Identifying successful families: An overview of constructs and selected measures*. Washington, DC: Child Trends.
- Miller, I. W., Ryan, C. E., Keitner, G. I., Bishop, D. S., & Epstein, N. B. (2000). The McMaster approach to families: Theory, assessment, treatment and research. *Journal of Family Therapy*, 22(2), 168-189. doi: 10.1111/1467-6427.00145
- Nadir, U. (2010). *Examination of the roles of family functioning, coping styles and basic personality characteristic on depression and anxiety symptoms of mothers* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Nazlı, S. (2001). *Aile danışmanlığı*. Ankara: Nobel.
- Nichols, M. P. (2013). *Aile terapisi kavramlar ve yöntemler* (1. basım) (O. Gündüz, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Olson, D. (1993). Olson, D. H. (1993). Circumplex model of marital and family systems: Assessing family functioning. In F. Walsh (Ed.), *Guilford family therapy series. Normal family processes* (pp. 104–137). New York, NY: Guilford.
- Sabatelli, R. M., & Bartle, S. E. (1995). Survey approaches to the assessment of family functioning: Conceptual, operational, and analytical issues. *Journal of Marriage and the Family*, 57(4)1025-1039. doi: 10.2307/353420
- Sabatelli, R. M., & Bartle Haring, S. (2003). Family of origin experiences and adjustment in married couples. *Journal of Marriage and Family*, 65(1), 159-169. doi: 10.1111/j.1741-3737.2003.00159.x

- Satir, V. (2001). *İnsan yaratmak* (S. Yeniçeri, Çev.). İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Vetere, A. (2001). Structural family therapy. *Child Psychology and Psychiatry Review*, 6(3), 133-139.
doi: 10.1017/S1360641701002672
- Schumacher, S., & McMillan, J. (2006). *Research in education: Evidence based inquiry*. Boston: Pearson.
- Yanardağ, U., & Selçuk, O. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde sosyal hizmet. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 1-2.

Extended Abstract

Introduction: When considered as a system, it can be accepted that the family is a meta-structure consisting of individuals who have emotional bonds, share a common background, and strive to meet each other's needs (Sabatelli & Bartle, 2003). Family functions are defined as actions and behaviors conducted by family as a system that meet the individual and psycho-social needs of each family member (Hallaç & Öz, 2014). Many models have been developed to identify and distinguish the characteristics of healthy and unhealthy families. Some of these are the Circumplex Model developed by Olson (1993), and the healthy family characteristics defined by Krysan, Moore and Zill (1990). The McMaster Model, which is one of the most prominent family functioning models in the literature was developed by Epstein, Bishop and Levin (1978). With this study, it is aimed to develop a measurement tool that measures how individuals perceive family functions in the context of the effects of Covid-19 experiences brought by the pandemic period on the characteristics of the family system.

Method: The study group consisted of a total of 255 adult participants chosen by the maximum variation sampling method (Schumacher & McMillan, 2006). The Family Assessment Device (FAD) and The Fear of Covid-19 Scale were used to determine the criterion validity of the PFFS. For the PFFS, firstly, the literature on family functionality was reviewed. As a result of this review, an item pool of 52 items was formed and then the draft scale was structured. The structured draft scale was prepared as a 5-point Likert (1-Strongly disagree, 5-Strongly agree). The prepared draft scale was transferred to online platforms and data were collected through online process. Draft scale was applied to 255 participants, validity and reliability studies were carried out on this data.

Results: The exploratory factor analysis showed that the scale had a four-factor structure. In the first stage, as a result of Varimax axis rotation conducted on the 52-item draft scale, items with item factor loads below .40 were removed from the scale. In the second stage, this process was repeated, and in addition, items with item factor loads distributed over more than one factor were also removed from the scale. At the last stage, the final scale with 32 items, the lowest eigenvalue of 1.16, the explained total variance of 62% and the lowest factor variance of 3.6%, was reached. The factors were named as intra-familial communication and positive affect, conflicts and negative emotions, rules, and boundaries. Total score is not obtained from the scale and each factor is scored within itself. The items of the boundaries sub-factor are reverse scored. When the reliability analysis is examined, it is seen that the Cronbach-Alpha reliability coefficients of the four sub-factors ranged from .60 to .97. This value was found to be .85 for the whole scale. Expected and high-level negative correlations were found between the positive factors of the PFFS, "intra-familial communication and positive affect, rules and boundaries", and the FAD sub-factors (increased scores in FAD sub-

factors indicate unhealthiness in family functions). As expected, high level of positive correlations was found between “conflicts and negative emotions”, which is the negative sub-factor of the PFFS, and the sub-factors of FAD. When the correlations between the total score of the Fear of Covid-19 Scale and the PFFS sub-factors were examined, the total fear of Covid-19 score showed a positive correlation with “conflicts and negative affect” and a negative correlation with “boundaries”. These findings show that the PFFS has criterion validity in terms of the elements it aims to measure.

Discussion & Conclusion: The findings of this study revealed that the Perceived Family Functioning Scale, which measures family functioning in four sub-factors, is a valid and reliable measurement tool. The sub-factors can be explained in the context of the structural family approach. The structural family approach defines the family as a structure that consists of subsystems (spouse, sibling, parent), has its own specific norms, is based on concepts such as power, hierarchy, boundaries, coalition, and role distribution, and has a certain order within itself which focuses on patterns of interaction among family members (Minuchin, 1974). The PFFS can be seen as an alternative measurement tool in measuring the functional structure of any family. Its four-factor structure allows to evaluate the family in different areas. The use of this scale in both academic studies and family counseling practices will contribute to the understanding of families.

Yazarlar Hakkında / About Authors

Prof. Dr. Nilüfer Özabacı

Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Tel no: 05058691910

E-mail: niluferozabaci@hotmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Serdar Körük

Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Tel no: 05079290536

E-mail: serdar.koruk@yeditepe.edu.tr

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar tarafından çıkar çatışmasının olmadığı rapor edilmiştir.

Its removal by the authors has been reported.

Fonlama / Funding

Herhangi bir fon desteği alınmamıştır.

No funding has been received.

ORCID

Nilüfer Özabacı <https://orcid.org/0000-0001-6237-1921>

Serdar Körük <https://orcid.org/0000-0003-3170-4302>